



Norra Strandgatan 1, kvarteret Lantmätaren

Bostadshuset vid Norra Strandgatan 1

SEDAN SLUTET AV 1600-TALET fram till branden 1865 användes större delen av det område som idag utgör kvarteret Lantmätaren i huvudsak för stadens kålgårdar och åkerlyckor. I den stadsplan som upprättades efter branden av dåvarande kommissionslantmätaren Adolf Fredrik von Wachenfeldt (1826–1905) kom kvarteret att ingå i den nya rutnätsplanen för Tingvallastaden som i princip gäller ännu idag. Lantmätare von Wachenfeldt som var verksam i Karlstad från 1855 fram till 1883 har inte bara lånat sin titel till kvarteret utan var också den person som hade avgörande betydelse för stadens snabba återuppbyggnad. Trots den kaotiska situation som rådde direkt efter branden lyckades han under loppet av några månader kartlägga den tidigare kvarters- och tomtindelningen och upprätta en ny plankarta. Tillsammans med stadsbyggmästare P. G. Hamberg utarbetade han sedan ett förslag till hur planen skulle genomföras med markvärdering och ersättningsprinciper för stadens inlösen av mark och ersättningar tomtägare emellan. Hans grundliga arbete förebyggde därmed risken för långdragna tvister i ersättningsfrågor och möjliggjorde en snabb återuppbyggnad av staden. Han lät även uppföra ett eget bostadshus i kvarteret där han flyttade in med sin familj 1869. Det Wachenfeldtska huset, senare kallat det Gröna huset, var i två våningar och låg på Västra Kanalgatan intill Pråmkanalen.

På 1870-talet fanns endast ett fåtal ytterligare byggnader i kvarteret. I hörnet Västra Kanalgatan–Norra Strandgatan låg två gatuhus där J.P. Nyströms Orgel- och Pianofabrik flyttade in 1877. Johan Petter Nyström (1839–1900) var egentligen möbelsnickare men startade redan 1859 den första svenska

tillverkningen av handklaver och kammarorglar. Verksamheten visade sig bli framgångsrik och de första lokalerna blev otillräckliga och 1877 togs husen i kvarteret Lantmätaren i bruk. Nyström lät i anslutning till dessa uppföra en större tvåvånings fabriksbyggnad som senare också byggdes på med ytterligare en våning. Intill orgel- och pianofabriken utmed Västra Kanalgatan fanns även ett mindre timrat trähus i två och ett halvt plan från 1870 som var familjen Nyströms bostad, även kallat det Gula huset.



Det Wachenfeldtska husets fasad mot trädgården som det såg ut omkring år 1900. Foto: Förmodligen Karl Adolf Sebastian von Wachenfeldt eller hans syster Ebba. Ur Erik von Wachenfeldts arkiv.

Ytterligare ett putsat tvåvånings stenhus som ännu finns kvar byggdes på 1870-talet i hörnet av Norra Kyrkogatan – Herrgårdsgatan. 1907 uppfördes det nuvarande bostadshuset i hörnet mot Pråmkanalen som i sin stil representerar den blandning av jugend och nationalromantik som var vanlig vid denna tid. Något senare byggdes också det putsade femvåningshuset som har adress Herrgårdsgatan 4. I kvarterets nordvästra hörn mitt emot Gamla Badhuset uppfördes på 1950-talet ett kontorshus i tre våningar mot Norra Kyrkogatan.